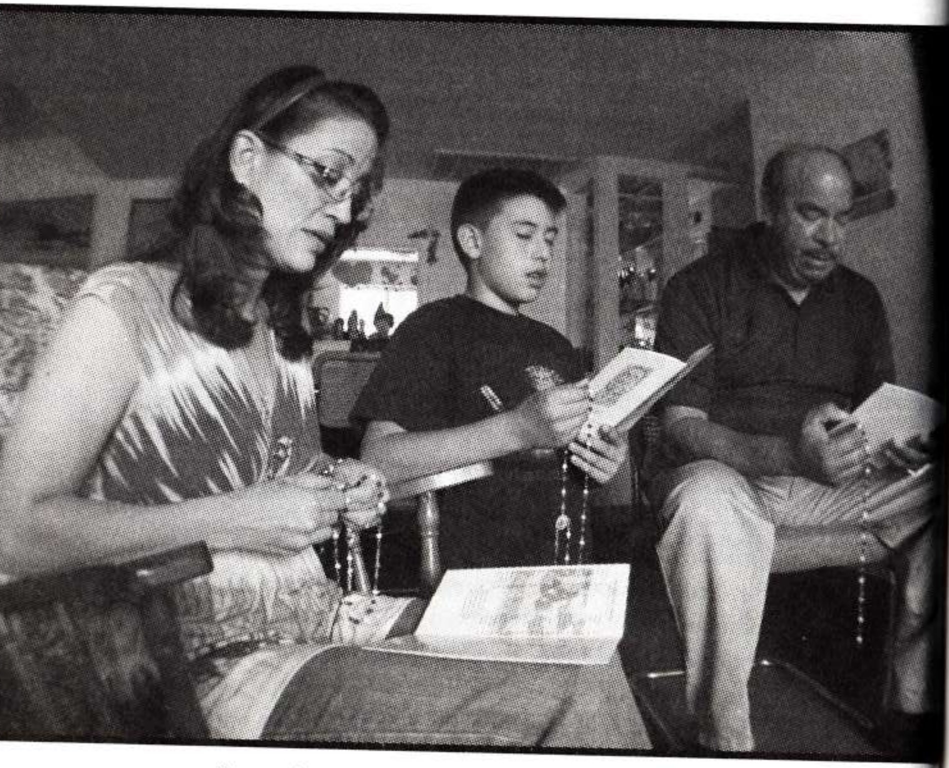

നസ്രത്തിലെ തിരുക്കുടുംബം ജീവിച്ച സ്നേഹത്തിന്റെയും വിശ്വസ്തതയുടെയും ഉടമ്പടിയാണ് ഓരോ കുടുംബത്തിനും രൂപം നല്കുകയും ജീവിതത്തിന്റെയും ചരിത്രത്തിന്റെയും കഷ്ടപ്പാടുകളെ കൂടുതൽ നന്നായി നേരിടാൻ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്ന അടിസ്ഥാന തത്ത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, ഓരോ കുടുംബത്തിനും - അതിനു ദൗർബല്യങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും - ലോകത്തിന്റെ അന്ധകാരത്തിൽ ഒരു പ്രകാശമായിരിക്കാൻ കഴിയും

അധ്യായം മൂന്ന്

യേശു ധ്യാനം: കുടുംബത്തിന്റെ വിളി

58. കുടുംബങ്ങളിലും കുടുംബങ്ങൾക്കിടയിലും സുവിശേഷസന്ദേശം എപ്പോഴും പ്രതിധ്വനിക്കണം. ആ സന്ദേശത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായിട്ടുള്ള കെരിഗ്മ 'അതിസുന്ദരവും വിശിഷ്ടതരവും അത്യാകർഷകവും ഏറ്റവും ആവശ്യമുള്ളതുമാണ്.'[50] ഈ സന്ദേശം 'എല്ലാ സുവിശേഷപ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും കാതലായി നിലകൊള്ളണം.'[51] അത് പ്രഥമവും സുപ്രധാനവുമായ പ്രഘോഷണമാണ്. നാം 'അത് വിവിധരീതികളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും കേൾക്കുകയും. ഏതെങ്കിലും ഒരു രൂപത്തിൽ നാം എപ്പോഴും പ്രഘോഷിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണ്.'[52] യഥാർത്ഥത്തിൽ മറ്റുള്ള യാതൊന്നും ആ സന്ദേശത്തെക്കാൾ ദൃഢവും അഗാധവും സുരക്ഷിതവും അർത്ഥപൂർണവും ജ്ഞാനപൂർവകവുമല്ല. ഫലത്തിൽ 'എല്ലാ ക്രൈസ്തവ പരിശീലനവും കെരിഗ്മയിലേക്ക് കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ പ്രവേശിക്കുക എന്നതാണ്.'[53]

59. വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും സംബന്ധിച്ച നമ്മുടെ പ്രബോധനം സ്നേഹത്തിന്റേതും വാത്സല്യത്തിന്റേതുമായ ഈ സന്ദേശത്താൽ പ്രചോദിതവും പരിവർത്തിതവുമാകാതിരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അല്ലെങ്കിൽ അത് ശുഷ്കവും നിർജീവവുമായ ഒരു സിദ്ധാന്തത്തിന്റെ ന്യായീകരണമെന്നതിനുപരി മറ്റൊന്നും ആവുകയില്ല. ക്രൈസ്തവ കുടുംബമെന്ന രഹസ്യം പൂർണമായി മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നത് നമുക്കായി സ്വയം ബലിയർപ്പിക്കുകയും നമ്മുടെയിടയിൽ നിത്യം വസിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ക്രിസ്തുവിൽ വെളിവാക്കപ്പെട്ട ദൈവപിതാവിന്റെ അനന്തസ്നേഹത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ മാത്രമാണ്. ധാരാളം പ്രണയകഥകളുടെ കേന്ദ്രബിന്ദുവായ ക്രിസ്തുവിലേക്ക് എന്റെ ദൃഷ്ടി തിരിക്കാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയും ലോകത്തിലെ സകല കുടുംബങ്ങളുടെയും മേൽ പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ അഗ്നി ജ്വലിക്കാൻ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

60. അങ്ങനെ, ഈ ചെറിയ അധ്യായത്തിൽ വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും കുറിച്ചുള്ള സഭയുടെ പ്രബോധനത്തെ സംഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ നമ്മുടെ വിശ്വാസം നല്കുന്ന പ്രകാശത്തെപ്പറ്റി സിനഡു പിതാക്കന്മാർ പറഞ്ഞത് ഞാൻ സൂചിപ്പിക്കട്ടെ. അവർ യേശു ധ്യാനത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണു തുടങ്ങിയത്. അവിടന്ന് 'സ്നേഹത്തോടും വാത്സല്യത്തോടും കൂടി കണ്ടുമുട്ടിയ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെ എങ്ങനെ നോക്കിക്കണ്ടു'വെന്നും ദൈവരാജ്യത്തിനായുള്ള യോഗ്യതകളെ അവിടന്ന്

പ്രഘോഷിച്ചപ്പോൾ സത്യത്തിലും ക്ഷമാശീലത്തിലും കാരുണ്യത്തിലും അവരെ സഹഗമിച്ചത് എങ്ങനെയെന്നും' അവർ വിവരിക്കുന്നു.[54] കുടുംബത്തിന്റെ സുവിശേഷം ജീവിതത്തിൽ പകർത്താനും പകർന്നു നല്കാനും നമ്മൾ പരിശ്രമിക്കുമ്പോൾ കർത്താവ് നമ്മോടുകൂടെയുണ്ട്.

യേശു ദൈവത്തിന്റെ പദ്ധതി പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും പൂർത്തീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു

61. വിവാഹത്തെ തിന്മയായി കണ്ടു തള്ളിക്കളഞ്ഞവർക്കെതിരേ പുതിയ നിയമം ഇങ്ങനെ പഠിപ്പിക്കുന്നു:' 'ദൈവം സൃഷ്ടിച്ചതെല്ലാം നല്ലതാണ്. ഒന്നും പരിത്യജിക്കേണ്ടതല്ല' (1 തിമോ 4:4). വിവാഹം ദൈവത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒരു 'ദാന'മാണ് (1 കോറി 7:7). അതേസമയം, ഭാവാത്മകമായ ഈ ധാരണകൊണ്ടു തന്നെ, പുതിയ നിയമം ഈ ദൈവദാനത്തെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യകതയെ ശക്തിയുക്തം ഊന്നിപ്പറയുന്നു: 'എല്ലാവരുടെയും ഇടയിൽ വിവാഹം മാന്യമായി കരുതപ്പെടണം. വിവാഹശയ്യ മലിനമാക്കപ്പെടാതിരിക്കട്ടെ' (ഹെബ്രാ 13:4). ഈ ദൈവികദാനത്തിൽ ലൈംഗികത ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്: 'പരസ്പരം നിഷേധിക്കരുത്' (1 കോറി 7:5).

62. സഭാപിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'യേശു സ്ത്രീയെയും പുരുഷനെയും സംബന്ധിച്ച ആദിമ ദൈവികപദ്ധതിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞപ്പോൾ അവർ തമ്മിലുള്ള അലംഘ്യമായ ഐക്യത്തെ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിക്കുകപോലും ചെയ്തു: 'നിങ്ങളുടെ ഹൃദയകാഠിന്യം മൂലമാണ് നിങ്ങളുടെ ഭാര്യമാരെ ഉപേക്ഷിക്കാൻ മോശ നിങ്ങളെ അനുവദിച്ചത്. എന്നാൽ ആദിമുതൽ അങ്ങനെ ആയിരുന്നില്ല (മത്താ 19:8). വിവാഹത്തിന്റെ അലംഘനീയത – 'ദൈവം യോജിപ്പിച്ചത് മനുഷ്യൻ വേർപെടുത്താതിരിക്കട്ടെ' (മത്താ 19:6) എന്നത്-മനുഷ്യവംശത്തിൻമേൽ വച്ച ഒരു നുകമായി കാണരുത്. പിന്നെയോ വിവാഹത്തിൽ ഒന്നിച്ചവർക്കു നല്കപ്പെട്ട 'ദാന'മായി കാണണം... ദൈവത്തിന്റെ കരുണാപൂർണമായ സ്നേഹം എപ്പോഴും നമ്മുടെ മാനുഷിക യാത്രയോടുകൂടിയുണ്ട്. കൃപാവരത്തിലൂടെ കഠിനപ്പെട്ട ഹൃദയങ്ങളെ സുഖപ്പെടുത്തിയും രൂപാന്തരപ്പെടുത്തിയും കുരിശിന്റെ വഴിയിലൂടെ ആരംഭത്തിലേക്ക് അവരെ തിരികെ നയിച്ചു. ദൈവത്തിന്റെ ആദിമപദ്ധതിയെ പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്ന വെളിപാടിന്റെ പൂർണതയായി വിവാഹത്തിന്റെ അർത്ഥത്തെ പ്രഘോഷിച്ച ക്രിസ്തുവിന്റെ മാതൃക സുവിശേഷങ്ങൾ വ്യക്തമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട് (cf മത്താ 19:3).'[55]

63. 'എല്ലാ കാര്യങ്ങളും തന്നിൽ അനുരഞ്ജിപ്പിച്ച യേശു വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും അവയുടെ ആദിമരൂപത്തിൽ പുനഃസ്ഥാപിച്ചു (cf മത്താ 10:1-12). വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും ക്രിസ്തു വീണ്ടുടു

ക്കുകയും (cf എഫേ 5:21-32) യഥാർത്ഥമായ എല്ലാ സ്നേഹവും പ്രവഹിക്കുന്ന രഹസ്യമായ പരിശുദ്ധ ത്രിത്വത്തിന്റെ സാദൃശ്യത്തിൽ പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. സൃഷ്ടിയിൽ ഉദ്ഭവിച്ചതും രക്ഷാകരചരിത്രത്തിൽ വെളിവാക്കപ്പെട്ടതുമായ ദാമ്പത്യ ഉടമ്പടി ക്രിസ്തുവിലും അവിടുത്തെ സഭയിലും പൂർണമായ അർത്ഥം കണ്ടെത്തുന്നു. ദൈവസ്നേഹത്തിനു സാക്ഷ്യം വഹിക്കാനും സംസർഗത്തിന്റെ ജീവിതം നയിക്കാനും അത്യാവശ്യമായ കൃപ യേശു തന്റെ സഭ വഴി വിവാഹത്തിൻമേലും കുടുംബത്തിൻമേലും ചൊരിയുന്നു. കുടുംബത്തിന്റെ സുവിശേഷം ലോകചരിത്രത്തിൽ ആകമാനം നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നു. ദൈവത്തിന്റെ ഛായയിലും സാദൃശ്യത്തിലും പുരുഷനെയും സ്ത്രീയെയും സൃഷ്ടിച്ചതു മുതൽ (cf ഉത്പ1:26-27) കുഞ്ഞാടിന്റെ വിവാഹത്തോടെ കാലം അവസാനിക്കുമ്പോൾ ക്രിസ്തുവിലുള്ള ഉടമ്പടി രഹസ്യത്തിന്റെ പൂർത്തീകരണം വരെ (cf വെളി 19:9)[56]

64. 'യേശുവിന്റെ മാതൃക സഭയ്ക്കു ഒരു ഉത്തമ മാതൃകയാണ്. അവിടുന്ന് തന്റെ പരസ്യശുശ്രൂഷ കാനായിലെ കല്യാണവിരുന്നിൽ ചെയ്ത അദ്ഭുതകൃത്യത്തോടെ തുടങ്ങുന്നു (cf യോഹ 2:1-11). ലാസറിന്റെയും അയാളുടെ സഹോദരിമാരുടെയും കുടുംബത്തിലും (cf ലൂക്കാ 10:38) പത്രോസിന്റെ കുടുംബത്തിലും (cf മർക്കോ 8:14) സൗഹൃദത്തിന്റെ അനുദിന നിമിഷങ്ങളിൽ അവിടന്നു പങ്കുചേർന്നു. വിലപിക്കുന്ന മാതാപിതാക്കളോട് അവിടന്ന് സഹതപിക്കുകയും അവരുടെ കുട്ടികൾക്ക് ജീവൻ നല്കുകയും ചെയ്തു (cf മർക്കോ 5:41; ലൂക്കാ 7;14-15). ഇങ്ങനെ അവിടന്ന് ആ കാരുണ്യം ഉടമ്പടിയുടെ പുനഃസ്ഥാപനത്തിന് അനിവാര്യമായ കാരുണ്യത്തിന്റെ യഥാർത്ഥമായ അർത്ഥം വ്യക്തമാക്കി. (cf ജോൺ പോൾ II, ദീവെസ് ഇൻ മിസെരിക്കോർദിയ,4). സമരിയാക്കാരിയുമായും (cf യോഹ 1:4-30) വ്യഭിചാരത്തിൽ പിടിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീയുമായും (cf യോഹ 8:1-11) അവിടന്നു നടത്തിയ സംഭാഷണങ്ങളിൽ നിന്നു ഇതു വ്യക്തമാണ്. അവിടെ, യേശുവിന്റെ ഉദാരത നിറഞ്ഞ സ്നേഹത്തോടെയുള്ള കണ്ടുമുട്ടൽ വഴി പാപത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധം ഉണർത്തപ്പെട്ടു.'[57]

65. നസ്രത്തിലെ ഒരു മനുഷ്യ കുടുംബത്തിൽ സംഭവിച്ച ദിവ്യവചനത്തിന്റെ മനുഷ്യാവതാരം അതിന്റെ പുതുമകൊണ്ടു തന്നെ ലോകചരിത്രത്തെ വ്യത്യാസപ്പെടുത്തി. മാലാഖയുടെ സന്ദേശത്തോട് മറിയം, തന്റെ ഉദരത്തിൽ ദിവ്യവചനത്തെ ധരിച്ചപ്പോൾ പറഞ്ഞ 'അങ്ങനെയാകട്ടെ' എന്ന വാക്കിലേക്കും യേശുവിനു ഒരു പേരു നല്കുകയും മറിയത്തെ സംരക്ഷിക്കുകയും ചെയ്ത ജോസഫ് പറഞ്ഞ 'അങ്ങനെയാകട്ടെ' എന്ന വാക്കിലേക്കും ശ്രദ്ധയൂന്നി യേശുവിന്റെ ജനനത്തിന്റെ രഹസ്യത്തിലേക്കു നാം പ്രവേശിക്കണം. പുൽക്കൂടിനു മുമ്പിൽ നില്ക്കുന്ന ആട്ടിടയൻമാരുടെ സന്തോഷത്തെക്കുറിച്ചും പൂജരാജാക്കളുടെ ആരാധനയെക്കുറിച്ചും യേശു

തന്റെ ജനത്തിന്റെ വിപ്രവാസം, പീഡാസഹനം, അപമാനം എന്നിവയുടെ അനുഭവത്തിൽ പങ്കുചേർന്ന ഈജിപ്തിലേക്കുള്ള പലായനത്തെക്കുറിച്ചും നാം ധ്യാനിക്കണം. സഖറിയായുടെ മതാത്മക പ്രതീക്ഷയെയും യോഹന്നാൻ മാംദാനയുടെ ജനനസമയത്ത് അദ്ദേഹം അനുഭവിച്ച സന്തോഷത്തെയും ദേവാലയത്തിൽ സൈമണെയും അന്നയെയും അറിയിച്ച വാഗ്ദാന പൂർത്തീകരണത്തെയും ബാലനായ യേശുവിന്റെ വിജ്ഞാനം ശ്രവിച്ച പ്രബോധകരുടെ വിസ്മയത്തെയും കുറിച്ച് നാം ധ്യാനിക്കണം. പിന്നീട് നീണ്ട മുപ്പതുവർഷം യേശു നയിച്ച ജീവിതത്തിലേക്ക് നാം ഉറ്റുനോക്കണം. സ്വന്തം കൈകൾകൊണ്ട് അധ്വാനിച്ചു ജീവസന്ധാരണത്തിനുള്ളവ സമ്പാദിച്ചും തന്റെ ജനത്തിന്റെ പരമ്പരാഗത പ്രാർത്ഥനകളും ശൈലികളും ഉരുവിട്ടും പൂർവികരുടെ വിശ്വാസത്തെ, ദൈവരാജ്യ രഹസ്യത്തിൽ ഫലം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതുവരെ പഠിച്ചറിഞ്ഞു. ഇതാണു കുടുംബജീവിതത്തിന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ പ്രവഹിപ്പിക്കുന്ന ക്രിസ്തുമസിന്റെ ദിവ്യരഹസ്യം; നസ്രത്തിന്റെ രഹസ്യവും ഇതുതന്നെ. ഇതാണ് ഫ്രാൻസിസ് അസ്സീസിയെയും ഉണ്ണിയീശോയുടെ തെരേസയെയും ചാൾസ് ഡി ഫൊക്കോൾഡിനെയും ഇത്രമാത്രം ആകർഷിച്ചതും ക്രൈസ്തവ കുടുംബങ്ങളെ പ്രത്യാശയും സന്തോഷവുംകൊണ്ട് നിറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും.

66. 'നസ്രത്തിലെ തിരുക്കുടുംബം ജീവിച്ച സ്നേഹത്തിന്റെയും വിശ്വസ്തതയുടെയും ഉടമ്പടിയാണ് ഓരോ കുടുംബത്തിനും രൂപം നല്കുകയും ജീവിതത്തിന്റെയും ചരിത്രത്തിന്റെയും കഷ്ടപ്പാടുകളെ കൂടുതൽ നന്നായി നേരിടാൻ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്ന അടിസ്ഥാന തത്ത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, ഓരോ കുടുംബത്തിനും - അതിനു ദൗർബല്യങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും - ലോകത്തിന്റെ അന്ധകാരത്തിൽ ഒരു പ്രകാശമായിരിക്കാൻ കഴിയും. 'കുടുംബജീവിതത്തിന്റെ അർത്ഥം, അതിന്റെ സ്നേഹപൂർണമായ ഐക്യം, അതിന്റെ ലളിതവും കർക്കശവുമായ സൗന്ദര്യം, അതിന്റെ വിശുദ്ധവും അലംഘ്യവുമായ സ്വഭാവം എന്നിവ നസ്രത്ത് നമ്മെ പഠിപ്പിക്കുന്നു. അതിന്റെ പരിശീലനം എത്ര മധുരപൂർണവും പകരം വയ്ക്കാനാവാത്തതുമാണെന്നും, സാമൂഹിക ക്രമത്തിൽ അതിന്റെ പങ്ക് എത്രമാത്രം മൗലികവും താരതമ്യാതീതവുമാണെന്നും അതു നമ്മെ പഠിപ്പിക്കട്ടെ' (പോൾ VI, നസ്രസിലെ പ്രഭാഷണം, 5 ജനുവരി 1964).'[58]

കുടുംബം: സഭയുടെ പ്രമാണരേഖകളിൽ

67. രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ കൗൺസിൽ, ഗാവുദിയും ഏത്ത് സ്പെസ് എന്ന അതിന്റെ അജപാലനപരമായ കോൺസ്റ്റിറ്റ്യൂഷനിൽ 'വിവാഹത്തിന്റെയും കുടുംബത്തിന്റെയും മഹത്ത്വം വളർത്താൻ താത്പര്യം കാണിച്ചിട്ടുണ്ട് (cf 47 -52) സ്നേഹം കുടുംബത്തിന്റെ കേന്ദ്രബിന്ദുവാക്കികൊണ്ട് 'വിവാഹത്തെ

ജീവന്റെയും സ്നേഹത്തിന്റെയും (cf 48) സമൂഹമെന്നു ആ കോൺസ്റ്റിറ്റ്യൂഷനിൽ നിർവചിച്ചു. ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ തമ്മിലുള്ള യഥാർത്ഥ സ്നേഹം (49) പരസ്പരമുള്ള ആത്മദാനം അനിവാര്യമാക്കുകയും ലൈംഗികവും സ്നേഹപരവുമായ മാനങ്ങളെ ദൈവത്തിന്റെ പദ്ധതിയനുസരിച്ച് ഉൾക്കൊള്ളുകയും ഉദ്ഗ്രഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു' (cf 48-49) എന്ന് പ്രസ്താവിച്ചു. ആ കൗൺസിലിന്റെ പ്രമാണരേഖ ഇങ്ങനെ ഊന്നിപറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ ഇവയാണ്: 'ദമ്പതികളുടെ അടിസ്ഥാനം ക്രിസ്തുവിലാണ്, കർത്താവായ ക്രിസ്തു വിവാഹമെന്ന കൂദാശയിൽ ക്രൈസ്തവദമ്പതികൾക്ക് തന്നെത്തന്നെ സന്നിഹിതനാക്കുകയും (48) അവരോടൊപ്പം വസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മനുഷ്യാവതാരത്തിൽ അവിടന്നു മാനുഷിക സ്നേഹം സ്വീകരിക്കുകയും അതിനെ വിശുദ്ധീകരിക്കുകയും പൂർണതയിലെത്തിക്കുകയും ചെയ്തു. അവിടന്ന് തന്റെ പരിശുദ്ധാത്മാവു വഴി വിശ്വാസത്തിന്റേയും പ്രത്യാശയുടേയും സ്നേഹത്തിന്റേതുമായ അവരുടെ ജീവിതത്തിന്റെ ഓരോ അംശത്തിലും നിറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആ സ്നേഹത്തിൽ ജീവിക്കാനുള്ള കഴിവ് ദമ്പതികൾക്കു നല്കുന്നു. ഇങ്ങനെ, ദമ്പതികൾ പവിത്രീകൃതരാവുകയും സവിശേഷകൃപയുടെ സഹായത്താൽ ക്രിസ്തുവിന്റെ ശരീരത്തെ പണിതുയർത്തുകയും ഗൃഹസഭയെ രൂപപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു (cf ലൂമെൻ ജെൻസിയും, 11). സഭ തന്റെ രഹസ്യം പൂർണമായി ഗ്രഹിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സഭയെ യഥാർത്ഥ രീതിയിൽ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ക്രൈസ്തവ കുടുംബത്തിലേക്കു ഉറ്റുനേക്കുന്നു.'[59]

68. 'പോൾ ആറാമൻ മാർപാപ്പാ രണ്ടാംവത്തിക്കാൻ കൗൺസിൽ തുടങ്ങുന്നതിന് അല്പം മുമ്പ് വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും സംബന്ധിച്ച സഭയുടെ പ്രബോധനത്തെ കൂടുതൽ വികസിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം സവിശേഷമായ വിധത്തിൽ, *ഹുമാനേ വീത്തേ* എന്ന ചാക്രികലേഖനം കൊണ്ട് ദാമ്പത്യസ്നേഹവും ജന്മം കൊടുക്കലും തമ്മിലുള്ള ആന്തരികബന്ധത്തെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട് 'ഭാര്യയും ഭർത്താവും ഉത്തരവാദിത്വപൂർണമായ പിതൃത്വത്തിന്റെ കടമകളെപ്പറ്റി പൂർണമായി അറിഞ്ഞിരിക്കണമെന്ന് വിവാഹജീവിതത്തിലെ സ്നേഹം ആവശ്യപ്പെടുന്നു. ഇന്ന് അത് ശരിയായിത്തന്നെ ഊന്നിപ്പറയപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും അത് കൃത്യമായി മനസ്സിലാക്കപ്പെടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു ഭാര്യയും ഭർത്താവും മുൻഗണനകളുടെ ശരിയായ ക്രമം സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ദൈവത്തോടും തങ്ങളോടുതന്നെയും തങ്ങളുടെ കുടുംബത്തോടും മനുഷ്യസ്നേഹത്തോടും തങ്ങൾക്കുള്ള കടമകൾ മനസ്സിലാക്കണമെന്ന്' (നമ്പർ 10) ഉത്തരവാദിത്വപൂർണമായ പിതൃത്വം ആവശ്യപ്പെടുന്നു. പോൾ 6-ാമൻ മാർപാപ്പാ എവാഞ്ചെലീ നൂൺസ്യാന്തി എന്ന അപ്പസ്തോലികാഹ്വാനത്തിൽ കുടുംബവും സഭയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെ ഉയർത്തിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്.'[60]

69. വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ രണ്ടാമൻ മാനുഷികസ്നേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള തന്റെ മതബോധന പ്രഭാഷണങ്ങളിലും ഗ്രാത്തീസീമും സാനേ എന്ന കുടുംബങ്ങൾക്കുള്ള എഴുത്തിലും പ്രത്യേകിച്ച്, ഫമിലിയാരിസ് കൊൺസോർസ്യോ എന്ന അപ്പസ്തോലികാഹ്വാനത്തിലും കുടുംബത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ സവിശേഷ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഈ പ്രമാണരേഖകളിൽ മാർപാപ്പാ കുടുംബത്തെ 'സഭയുടെ പാത' എന്നു നിർവചിച്ചു. സ്നേഹത്തിലേക്കു സ്ത്രീ പുരുഷന്മാർക്കുള്ള വിളിയുടെ ഒരു പൊതുദർശനം അദ്ദേഹം കാഴ്ചവച്ചു. കുടുംബത്തെ സംബന്ധിച്ച അജപാലനശുശ്രൂഷയ്ക്കും സമൂഹത്തിൽ കുടുംബത്തിനുള്ള പങ്കിനും മൗലിക മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ അദ്ദേഹം നല്കി. പ്രത്യേകമായി, ദാമ്പത്യ സ്നേഹത്തെ പ്രതിപാദിച്ചുകൊണ്ട് (cf നമ്പർ13) ദമ്പതികൾ അവരുടെ പരസ്പരസ്നേഹത്തിൽ എങ്ങനെ ക്രിസ്തുവിന്റെ പരിശുദ്ധാത്മാവിനെ സ്വീകരിക്കുന്നുവെന്നും വിശുദ്ധിയിലേക്കുള്ള അവരുടെ വിളി എങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നുവെന്നും വിവരിച്ചു.'[61]

70. ബനഡിക്ട് 16-ാമൻ മാർപാപ്പാ ദേവൂസ് കാരിത്താസ് എസ്ത് എന്ന തന്റെ ചാക്രികലേഖനത്തിൽ, ക്രൂശിതനായ ക്രിസ്തുവിന്റെ സ്നേഹത്തിൽ മാത്രം പൂർണമായി പ്രകാശിക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷസ്നേഹമെന്ന സത്യം എന്ന വിഷയത്തിലേക്കു ശ്രദ്ധ ക്ഷണിക്കുന്നു (cf നമ്പർ 2). പരവർജനീയവും സുനിശ്ചിതവുമായ സ്നേഹത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള വിവാഹം ദൈവവും തന്റെ ജനവും തമ്മിലുള്ളതും മറിച്ചുള്ളതുമായ ബന്ധത്തിന്റെ ഐക്കൺ ആയിത്തീരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. 'ദൈവത്തിന്റെ സ്നേഹമാർഗം മാനുഷിക സ്നേഹത്തിന്റെ അളവായിത്തീരുന്നു' (11). കൂടാതെ കാരിത്താസ് ഇൻ വേരിത്താത്തേ എന്ന ചാക്രികലേഖനത്തിൽ പൊതു നന്മയുടെ അനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചും പഠനവേദിയായ സമൂഹജീവിതത്തിലെ ഒരുത്തമ തത്ത്വമെന്ന നിലയമുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം ഉയർത്തിക്കാട്ടി (cf 44)

വിവാഹമെന്ന കൂദാശ

71. കുടുംബത്തിന്റെ സവിശേഷതകളോടുകൂടി വെളിപ്പെടുത്തപ്പെട്ട ത്രിത്വത്തെ സംബന്ധിച്ച അറിവിലേക്ക് വിശുദ്ധ ലിഖിതങ്ങളും പാരമ്പര്യവും നമ്മെ നയിക്കുന്നു. വ്യക്തികളുടെ കൂട്ടായ്മയായ കുടുംബം ദൈവത്തിന്റെ പ്രതിഛായയാണ്. ക്രിസ്തുവിന്റെ മാമ്മോദീസ വേളയിൽ യേശുവിനെ തന്റെ പ്രിയ പുത്രനെന്നു വിളിക്കുന്ന പിതാവിന്റെ ശബ്ദം നാം കേട്ടു. അവിടത്തെ ഈ സ്നേഹത്തിൽ പരിശുദ്ധാത്മാവിനെ നമ്മൾ തിരിച്ചറിയുന്നു (cf മർക്കോ 1:10-11). എല്ലാം തന്നിൽ അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുകയും നമ്മെ പാപത്തിൽ നിന്നു വീണ്ടെടുക്കുകയും ചെയ്ത യേശു വിവാഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും അവയുടെ ആദിമരൂപത്തിലേക്കു തിരിച്ചുകൊണ്ടു

വരുക മാത്രമല്ല ചെയ്തത് പിന്നെയോ, ക്രിസ്തുവിനു സഭയോടുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ കൗദാശികാടയാളത്തിലേക്ക് ഉയർത്തുക കൂടി ചെയ്തു (cf മത്താ 19:1-12); മർക്കോ 10:1-12; എഫേ 5:21-32). ക്രിസ്തു ഒരുമിച്ചു കൂട്ടിയ മനുഷ്യ കുടുംബത്തിൽ പരിശുദ്ധ ത്രിത്വത്തിന്റെ പ്രതിഛായയും സാദൃശ്യവും (cf ഉത്പ 1:26) പുനഃസ്ഥാപിച്ചു. ആ രഹസ്യത്തിൽ നിന്നാണ് യഥാർത്ഥമായ എല്ലാ സ്നേഹവും പ്രവഹിക്കുന്നത്. ദൈവസ്നേഹത്തിന്റെ സുവിശേഷ.ത്തിന് സാക്ഷ്യം വഹിക്കാൻ'[63] സഭയിലൂടെ വിവാഹവും കുടുംബവും ക്രിസ്തുവിൽ നിന്ന് പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ കൃപാവരം സ്വീകരിക്കുന്നു.

72. വിവാഹമെന്ന കൂദാശ ഒരു സാമൂഹികാചാരമല്ല, പൊള്ളയായ അനുഷ്ഠാനമല്ല, സമർപ്പണത്തിന്റെ ബാഹ്യമായ കേവല ചിഹ്നവുമല്ല. ആ കൂദാശ ദമ്പതികളുടെ വിശുദ്ധീകരണത്തിനും രക്ഷയ്ക്കും വേണ്ടി നല്കപ്പെടുന്ന ദാനമാണ്. കാരണം, 'അവരുടെ പരപസ്പരബന്ധം, ക്രിസ്തുവും സഭയും തമ്മിലുള്ള അതേ ബന്ധത്തിന്റെ കൗദാശികാടയാളത്തിലൂടെയുള്ള പ്രാതിനിധ്യമാണ്. അതുകൊണ്ട് വിവാഹിതരായ ദമ്പതിമാർ കുരിശിൽ സംഭവിച്ചത് സഭയെ സ്ഥിരം ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നവരാണ്. അവർ പരപസ്പരവും കുട്ടികൾക്കും, കൂദാശയിലൂടെ പങ്കുവയ്ക്കുന്ന രക്ഷയുടെ സാക്ഷികളാണ്.'[64] ദാമ്പത്യസ്നേഹത്തെ ക്രിസ്തുവും സഭയും തമ്മിലുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ അപൂർണമായ അടയാളമെന്ന നിലയിൽ വിവാഹം ഒരു വിളിയാണ്. തത്ഫലമായി, വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നും ഒരുകുടുംബം സ്ഥാപിക്കണമെന്നുമുള്ള തീരുമാനം ഈ വിളിയുടെ തിരിച്ചറിയൽ പ്രക്രിയയുടെ ഫലമായിരിക്കണം.

73. 'വിവാഹ കൂദാശയിലുള്ള പരസ്പര ആത്മദാനം മാമ്മോദീസയുടെ കൃപയിൽ അധിഷ്ഠിതമാണ്. അത് സഭയിൽ ക്രിസ്തുവുമായുള്ള ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും അടിസ്ഥാനപരമായ ഉടമ്പടി സ്ഥാപിക്കുന്നു. വിവാഹ വാഗ്ദാനം ചെയ്ത ദമ്പതികൾ പരസ്പരം സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ, ക്രിസ്തുവിന്റെ കൃപാവരത്തോടെ, പരസ്പരം സമ്പൂർണമായ ആത്മദാനവും വിശ്വസ്തതയും പുതിയ ജീവിതത്തോടുള്ള തുറവും വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്നു. ദമ്പതികൾ ദൈവദാനമായ ഈ ഘടകങ്ങളെ വിവാഹത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന ഘടകങ്ങളായി കരുതി ദൈവനാമത്തിലും സഭയുടെ സാന്നിധ്യത്തിലും ഗൗരവപൂർവം അവർ പരസ്പരം സമർപ്പിക്കുന്നു. അങ്ങനെ വിവാഹത്തിന്റെ നന്മകളെ സമർപ്പണങ്ങളാക്കി സ്വീകരിക്കാൻ അവർക്ക് സാധിക്കുന്നതോടൊപ്പം. കൂദാശയുടെ കൃപാവരത്തിന്റെ സഹായത്താൽ കൂടുതൽ നന്നായി അവയെ സൂക്ഷിക്കാനും വിശ്വാസം സാധ്യത നല്കുന്നു.... തത്ഫലമായി സഭ വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളെ യേശുവിലേക്കുചരിക്കുന്ന മുഴുവൻ കുടുംബത്തിന്റെയും ഹൃദയമായി കാണുന്നു.'[65] കൂദാശ ഒരു 'വസ്തു'വോ ഒരു 'അധികാര'മോ അല്ല. എന്തെന്നാൽ അതിൽ

ക്രിസ്തു അവരിൽ തന്നെ ക്രൈസ്തവ ദമ്പതികളെ കണ്ടുമുട്ടുന്നു... അവിടന്ന് അവരോടുകൂടെ വസിക്കുന്നു. അവരുടെ കുരിശുകൾ വഹിക്കാനും അങ്ങനെ അവിടത്തെ അനുഗമിക്കാനും, വീഴ്ചകളിൽ നിന്ന് അവർ എഴുന്നേൽക്കാനും, പരസ്പരം ക്ഷമിക്കാനും പരസ്പരം ഭാരങ്ങൾ വഹിക്കാനും അവർക്ക് ശക്തി നല്കുന്നു.'[66] കുരിശിൽ മുദ്രവച്ച ഉടമ്പടിയിൽ ക്രിസ്തു തന്റെ സഭയെ എത്രമാത്രം സ്നേഹിച്ചു എന്നതിന്റെ അടയാളമാണ് ക്രൈസ്തവ വിവാഹം. അതോടൊപ്പം അത് ദമ്പതികളുടെ ഐക്യത്തിൽ അന്തർലീനമായിരിക്കുന്ന സ്നേഹത്തെ സൃഷ്ടിക്കുകകൂടി ചെയ്യുന്നു. അവർ ഒറ്റ ശരീരമായിത്തീർന്നുകൊണ്ട് ദൈവപുത്രൻ നമ്മുടെ മാനുഷിക പ്രകൃതിയെ സ്വീകരിച്ച പ്രവൃത്തിയെ മൂർത്തീഭവിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് 'അവരുടെ സ്നേഹത്തിന്റെ സന്തോഷങ്ങളിലും കുടുംബജീവിതത്തിലും അവിടന്ന് അവർക്ക് കുഞ്ഞാടിന്റെ വിവാഹോത്സവത്തിന്റെ മുന്നാസ്വാദനം ഭൂമിയിൽ വച്ചുനല്കുന്നത്.'[67] ഭർത്താവും ഭാര്യയും ചേർന്ന മാനുഷിക ദാമ്പത്യവും ക്രിസ്തുവും അവിടത്തെ സഭയും തമ്മിലുള്ള ഐക്യവും താദാത്മ്യപ്പെടുത്തുന്നത് 'അപൂർണമാണെങ്കിലും വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളുടെ മേൽ ദൈവിക സ്നേഹം പ്രവഹിപ്പിക്കണമേ എന്ന് കർത്താവിനോട് പ്രാർത്ഥിക്കാൻ അത് പ്രചോദനം നല്കുന്നു.

74 സ്നേഹപൂർവം അനുഭവിക്കുന്നതും കൂദാശയാൽ വിശുദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടതുമായ ലൈംഗിക ഐക്യം ദമ്പതികൾക്ക് കൃപയുടെ ജീവിതത്തിലുള്ള വളർച്ചയുടെ വഴിയാണ്. അത് 'വൈവാഹിക രഹസ്യ'മാണ്.[69] അവരുടെ ശാരീരിക ഐക്യത്തിന്റെ അർത്ഥവും മൂല്യവും സമ്മതം നല്കലിന്റെ വാക്കുകളിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ആ വാക്കുകളിൽ അവർ തങ്ങളുടെ ജീവിതം പൂർണമായി പങ്കുവയ്ക്കുന്നതിന് പരസ്പരം സ്വീകരിക്കുകയും പരസ്പരം ദാനം നല്കുകയും ചെയ്തു. ആ വാക്കുകൾ ലൈംഗികബന്ധത്തിന് അർത്ഥം നല്കുകയും അതിനെ സംശയത്തിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കൂടുതൽ വിശാലാർഥത്തിൽ, ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരുടെ പൊതുജീവിതം, കുട്ടികളും, തങ്ങൾക്കു ചുറ്റുമുള്ള ലോകവുമായി അവർ പടുത്തുയർത്തുന്ന ബന്ധങ്ങളുടെ മുഴുവൻ ശൃംഖലയും കൂദാശയുടെ കൃപാവരത്താൽ അഗാധമാക്കപ്പെടുകയും ശക്തമാക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്തെന്നാൽ ദൈവം തമ്മിൽ ഒരാളായിത്തീർന്നുകൊണ്ട് മനുഷ്യവംശത്തോടുള്ള തന്റെ സ്നേഹത്തിന്റെ പൂർണത പ്രകടമാക്കിയ മനുഷ്യവതാരത്തിൽ നിന്നും പൊസഹാ രഹസ്യത്തിൽ നിന്നുംമാണ് വിവാഹമെന്ന കൂദാശ ഉറവെടുക്കുന്നത്. ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾക്കും എന്തു വെല്ലുവിളി നേരിടേണ്ടിവന്നാലും ഒറ്റയ്ക്കു നേരിടേണ്ടി വരുകയില്ല. സമർപ്പണബുദ്ധിയോടും സർഗാത്മകതയോടും സ്ഥിരോത്സാഹത്തോടും അനുദിന പരിശ്രമത്തോടും കൂടി ദൈവത്തിന്റെ ദാനത്തോട് പ്രത്യുത്തരി

ക്കാൻ രണ്ടുപേരും വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് എപ്പോഴും തങ്ങളുടെ ഐക്യത്തെ പവിത്രീകരിച്ച പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ സഹായം യാചിക്കാം. അവർ നേരിടുന്ന ഓരോ പുതിയ സാഹചര്യത്തിലും അങ്ങനെ അവിടത്തെ കൃപ അനുഭവിക്കാനാവും.

75. സഭയുടെ ലത്തീൻ പാരമ്പര്യമനുസരിച്ച് വിവാഹ കൂദാശയുടെ കാർമ്മികൾ വിവാഹം ചെയ്യുന്ന സ്ത്രീയും പുരുഷനുമാണ്.[70] അവർ തങ്ങളുടെ സമ്മതം പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും അത് ശാരീരികമായി പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും വലിയൊരു കൃപാവരം സ്വീകരിക്കുന്നു. അവരുടെ സമ്മതവും ശാരീരികസംയോഗവും അവർ 'ഒറ്റശരീരം' ആയിത്തീരുന്നതിന് ദൈവം നിശ്ചയിച്ച മാർഗ്ഗങ്ങളാണ്. അവരുടെ മാമ്മോദീസായിലെ പവിത്രീകരണം വഴി അവർ കർത്താവിന്റെ ശുശ്രൂഷകരെന്ന നിലയിൽ വിവാഹത്തിൽ ഒന്നിക്കാനും അങ്ങനെ ദൈവത്തിന്റെ വിളിയോട് പ്രത്യുത്തരിക്കാനും ശക്തരാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് അക്രൈസ്തവരായ രണ്ടു ദമ്പതികൾ മാമ്മോദീസ സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ വിവാഹവ്രതവാഗ്ദാനങ്ങൾ പുതുക്കേണ്ടതില്ല. അവർ അവയെ പരിത്യജിക്കരുതെന്നുമാത്രം. കാരണം മാമ്മോദീസ സ്വീകരിക്കുക വഴി അവരുടെ ഐക്യം സ്വാഭാവികമായി കൗദാശികമായിത്തീരുന്നു. പുരോഹിതന്റെ സാന്നിധ്യം കൂടാതെ നടത്തുന്ന ചില ഒന്നിക്കലുകളുടെ സാധുത കാനൻ നിയമവും അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ട്.[71] പ്രകൃതിക്രമം യേശുവിന്റെ രക്ഷാകര കൃപകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് 'മാമ്മോദീസ സ്വീകരിച്ചവർ തമ്മിൽ സാധുവായ ഒരു വിവാഹോടമ്പടി, അതിനാൽത്തന്നെ ഒരു കൂദാശയാകാതെ തരമില്ല.'[72] വിവാഹം പരസ്യമായി സാക്ഷികളുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ, കാലഗതിയിൽ വ്യത്യസ്തങ്ങളായിത്തീർന്ന മറ്റു വ്യവസ്ഥകളോടുകൂടി നടത്തണമെന്ന് സഭയ്ക്ക് ആവശ്യപ്പെടാം. എന്നാൽ ഇത്, വിവാഹം ചെയ്യുന്ന ദമ്പതിമാർ കൂദാശയുടെ ശുശ്രൂഷകരാണെന്ന വസ്തുതയിൽ നിന്ന് മാറിപ്പോകുകയോ സ്ത്രീയും പുരുഷനും നല്കിയ സമ്മതത്തിന്റെ മൗലീകതയെ ഇത് ബാധിക്കുകുയോ ചെയ്യുന്നില്ല കാരണം അതിനാൽത്തന്നെ കൂദാശാപരമായ ബന്ധത്തെ സ്ഥാപിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ഇങ്ങനെയോക്കെ പറയുന്നുവെങ്കിലും വിവാഹകർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിലുള്ള ദൈവത്തിന്റെ പ്രവൃത്തിയെക്കുറിച്ച് കൂടുതലായി ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ ദാനത്തിന്റെ അടയാളമെന്ന നിലയിൽ ദമ്പതികൾ സ്വീകരിക്കുന്ന ആശീർവാദത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തിലൂടെ ഇത് പൗരസ്ത്യസഭകളിൽ പ്രകടമായി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

വചന വിത്തുകളും അപൂർണ സാഹചര്യങ്ങളും

76. 'കുടുംബത്തിന്റെ സുവിശേഷം 'ഇനിയും വളരാൻ കാത്തിരിക്കുന്ന വിത്തുകളെ' പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനും. 'വാടുന്നവയും അവഗണിക്കാനാവാത്തവയു'മായ സസ്യങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കാനുള്ള അടിസ്ഥാനമായിവർത്തിക്കുന്ന

തിനും ഇതു സഹായിക്കുന്നു.'[73] അങ്ങനെ, വിവാഹിതരായ ദമ്പതിമാർ, ക്രിസ്തുവിന്റെ കൗദാശികദാനത്തിൻമേൽ പണിയപ്പെട്ട് 'ക്ഷമാപൂർവം മുന്നോട്ടു നയിക്കപ്പെടണം, അവർ തങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽ ഈ രഹസ്യം കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ ഗ്രഹിക്കുന്നതിനും കൂടുതൽ പൂർണമായി ഉദ്ഗ്രഥിക്കുന്നതിനും വേണ്ടിയാണിത്.'[74]

77. എല്ലാം ക്രിസ്തുവിലൂടെയും ക്രിസ്തുവിനുവേണ്ടിയും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു (cf കൊളോ 1:16) എന്ന വേദഗ്രന്ഥപ്രബോധനത്തെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ട് സിനഡു പിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'സൃഷ്ടിയുടെ ക്രമത്തെ വീണ്ടെടുപ്പിന്റെ ക്രമം പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും പൂർത്തീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ട് സ്വാഭാവിക വിവാഹം വിവാഹകൂദാശയിലുള്ള അതിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ പൂർണമായി ഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നു: ഒരു വ്യക്തി മാനുഷിക ബന്ധങ്ങളുടെ ഏറ്റവും അഗാധമായ സത്യം അറിയുന്നത് മനുഷ്യാവതാരം ചെയ്ത ദിവ്യവചനത്തിന്റെ രഹസ്യത്തിൽ മനുഷ്യനെ സംബന്ധിച്ച രഹസ്യം പ്രകാശിക്കുന്നതും ക്രിസ്തുവിനെപ്പറ്റി ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണ്....പുതിയ ആദമാകുന്ന ക്രിസ്തു പിതാവിന്റെയും അവിടത്തെ സ്നേഹത്തിന്റെയും രഹസ്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നതുവഴി മനുഷ്യനു അവനെത്തന്നെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുകയും അവന്റെ പരമോന്നത വിളിയെ വ്യക്തമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു (ഗാവുദിയും ഏത്ത് സ്പെസ്, 22). ദമ്പതികളുടെ നന്മ (bonum conjugum) ക്രിസ്തുകേന്ദ്രീകൃത മാർഗത്തിലൂടെ ഗ്രഹിക്കുന്നത് സവിശേഷമാംവിധം സഹായകമാണ്.'[75] ആ നന്മയിൽ ഐക്യം, ജീവനോടുള്ള തുറവ്, വിശ്വസ്തത, അലംഘ്യത എന്നിവയോടൊപ്പം ക്രൈസ്തവ വിവാഹത്തിൽ കർത്താവുമായിട്ടുള്ള സമ്പൂർണ സൗഹൃദത്തിലേക്കുള്ള പാതയിൽ പരസ്പര സഹായവും ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു 'മറ്റു സംസ്കാരങ്ങളിലുള്ള 'ദിവ്യവചനത്തിന്റെ വിത്തുകളുടെ' സാന്നിധ്യം തിരിച്ചറിയലും (cf ആദ് ജെന്തെസ്, 11) വിവാഹവും കുടുംബവുമെന്ന യാഥാർത്ഥ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് പ്രസക്തമാണ്. യഥാർത്ഥ സ്വാഭാവിക വിവാഹം എന്നതിനോടൊപ്പം വിവാഹരൂപങ്ങളിൽ ഭാവാത്മകഘടകങ്ങൾ നിലകൊള്ളുന്നത് അവ്യക്തമാണെങ്കിൽ പോലും മറ്റു മതപാരമ്പര്യങ്ങളിലും കാണാം,'[76] പരിശുദ്ധാത്മാവ് സജീവനും കർമനിരതനുമാണെന്ന് സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തികൊണ്ട് തിന്മയെ ശക്തമായി അതിജീവിക്കാൻ കുട്ടികളെ ആവേശംകൊള്ളിക്കുന്ന ഒരു കുടുംബത്തെ ഭൂമിയിൽ യാഥാർകത്യമാക്കുന്നു ഏതൊരുവനപും, അവൻ ഏതു രാജ്യക്കാരനായാലും, ഏതുമതക്കാരനായാലും ശരി, തീർച്ചയായും നമ്മുടെ നന്ദിയും അഭിനന്ദനവും അർഹിക്കുന്നു.[77]

78. ക്രിസ്തുവിന്റെ പ്രകാശം ഓരോ വ്യക്തിയെയും പ്രശോഭിപ്പിക്കും (cf യോഹ 1:9; ഗാവുദിയും ഏത്ത് സ്പെസ്, 22). ക്രിസ്തുവിന്റെ കണ്ണു കൊണ്ട് കാര്യങ്ങൾ കാണുകയാണെങ്കിൽ സഹവസിക്കുന്നവരോ രാഷ്ട്ര

നിയമമനുസരിച്ചു മാത്രം വിവാഹം ചെയ്തവരോ വിവാഹബന്ധം വേർപെടുത്തിയിട്ട് വീണ്ടു വിവാഹം ചെയ്തവരോ ആയ വിശ്വാസികൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള സഭയുടെ അജപാലനശുശ്രൂഷയെ അതു പ്രചോദിപ്പിക്കും. ഈ ദൈവിക അധ്യാപനശാസ്ത്രം അനുസരിച്ചു കൊണ്ട് സഭ അപൂർണമായി തന്റെ ജീവനിൽ പങ്കുചേരുന്നവരിലേക്കു സ്നേഹപൂർവം തിരിയുന്നു: അവർക്കു മാനസാന്തരത്തിനുള്ള കൃപ ലഭിക്കാൻ പരിശ്രമിക്കുന്നു, നന്മചെയ്യാനും പരസ്പരം സ്നേഹപൂർവം പരിചരിക്കാനും അവർ ജീവിക്കുകയും തൊഴിലിൽ ഏർപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്ന സമൂഹത്തെ സേവിക്കാനും അവരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു. ക്രമരഹിതമായ ഐക്യത്തിലുള്ള ദമ്പതികൾ പരസ്യമായ ബന്ധത്തിലൂടെ ശ്രദ്ധേയമായ സ്ഥിരത നേടുന്നുവെങ്കിൽ (ഇതിന് അഗാധമായ സ്നേഹബന്ധം, കുട്ടികളെ സംബന്ധിച്ച ഉത്തരവാദിത്വം, പരീക്ഷകളെ കീഴടക്കാനുള്ള കഴിവ് എന്നീ സവിശേഷതകൾ ഉണ്ടായിരിക്കണം) വിവാഹ കൂദാശയുടെ ആഘോഷത്തിലേക്ക് അവരെ നയിക്കാൻ കഴിയുന്ന അവസരമായി കാണാവുന്നതാണ്.'[78]

79. പ്രയാസമുള്ള സാഹചര്യങ്ങളെയും മുറിവേറ്റ കുടുംബങ്ങളെയും നേരിടേണ്ടിവരുമ്പോൾ ഈ പൊതുതത്ത്വം ഓർമ്മിക്കുക എപ്പോഴും ആവശ്യമാണ്: 'സത്യത്തിനുവേണ്ടി സാഹചര്യങ്ങളെ ശ്രദ്ധാപൂർവം തിരിച്ചറിയാൻ തങ്ങൾക്കു കടമയുണ്ടെന്ന് അജപാലകർ അറിഞ്ഞിരിക്കണം' (ഫമിലിയാരിസ് കൊൺസോർസ്യോ, 84). എല്ലാ സംഭവങ്ങളിലും ഉത്തരവാദിത്വത്തിന്റെ അളവ് തുല്യമല്ലാതിരിക്കെ തീരുമാനമെടുക്കാനുള്ള കഴിവിനെ പരിമിതപ്പെടുത്തുന്ന ഘടകങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു വരാം. അതുകൊണ്ട് അജപാലകർ സഭയുടെ പ്രബോധനം വ്യക്തമായി പ്രസ്താവിക്കുകയും വ്യത്യസ്ത സാഹചര്യങ്ങളുടെ സങ്കീർണത പരിഗണിക്കാത്ത വിധിനിർണയങ്ങൾ ഒഴിവാക്കുകയും വേണം. ആളുകൾ തങ്ങളുടെ അവസ്ഥ മൂലമുണ്ടാകുന്ന മാനസികസംഘർഷം അനുഭവിക്കുകയും സഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് എങ്ങനെയാണെന്ന് ശ്രദ്ധാപൂർവം അറിയുക അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.'[79]

ജന്മം നല്കലും കുട്ടികളെ വളർത്തലും

'80. വിവാഹം ഒന്നാമതായി ദമ്പതികൾക്കു കൃപാവരം നല്കുന്ന 'ജീവന്റെയും സ്നേഹത്തിന്റെയും അവഗാഢമായ ഭാഗഭാഗിത്വമാണ്.'[80] അത് ദമ്പതികൾക്കുതന്നെ ഒരു നന്മയാണ്.[81] അതേസമയം ലൈംഗികത 'പുരുഷന്റെയും സ്ത്രീയുടെയും ദാമ്പത്യപരമായ സ്നേഹത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നതുമാണ്.'[82] അതുകൊണ്ട് 'ദൈവം സന്തതികളെ നല്കാത്ത ദമ്പതികൾക്ക് മാനുഷികവും ക്രൈസ്തവുമായ രീതികളിൽ അർത്ഥപൂർണതയോടെ ദാമ്പത്യജീവിതം നയിക്കാൻ കഴിയും.'[83]

എന്നാലും ദാമ്പത്തിക ഐക്യം 'അതിന്റെ സ്വഭാവംകൊണ്ടുതന്നെ'[84] പ്രജനനത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന ഒന്നാണ്. ജനിക്കുന്ന ശിശു ദമ്പതികളുടെ പരസ്പര സ്നേഹത്തോടു കൂട്ടിച്ചേർക്കപ്പെട്ട ഒരു വസ്തുവായി പുറമേ നിന്നു വരുന്നതല്ല. പിന്നെയോ, ആ പരസ്പര ദാനത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നിന്നു തന്നെ, അതിന്റെ ഫലവും സാക്ഷാത്കാരവുമായി ഉറവെടുക്കുന്ന ഒന്നാണ്.'[85] അവനോ അവളോ ഒരു പ്രക്രിയയുടെ അവസാനം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നില്ല. പിന്നെയോ സാരാംശപരമായ അനിവാര്യ സനേഹമെന്ന നിലയിൽ ആരംഭം മുതൽ സന്നിഹിതനാണ് അഥവാ സന്നിഹിതയാണ്. ആ സ്നേഹത്തെ തന്നെ വികൃതമാക്കാതെ ആ വ്യക്തിയെ നിഷേധിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. സ്നേഹം ആരംഭം മുതൽ അതിൽത്തന്നെ ഒതുങ്ങി ക്കഴിയാനുള്ള ഏതു പ്രചോദനത്തെയും നിഷേധിക്കുന്നു. അതിനുമപ്പുറത്തുള്ള ഫലപൂർണ്ണതയിലേക്ക് നയിക്കപ്പെടാനുള്ള തുറവു അതിനുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് ഭാര്യയും ഭർത്താവും ചേർന്നുള്ള പ്രജനന സംബന്ധമായ ഒരു പ്രവൃത്തിക്കും, വ്യത്യസ്ത കാരണങ്ങളാൽ എപ്പോഴും അത് പുതിയ ജീവനെ ജനിപ്പിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ പോലും, ഈ അർത്ഥം നിഷേധിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. അതിനുമപ്പുറത്ത് ഫലപൂർഡത്തതയിലെ നയിക്കപ്പെടാനുള്ള തുറവ് അതിനുണ്ട്.[86]

81. ഇതരമാർഗങ്ങളാലല്ലാതെ ആ സ്നേഹത്തിൽ നിന്നു ജനിക്കാൻ ഒരു ശിശുവിന് അവകാശമുണ്ട്. എന്തെന്നാൽ 'അവനോ അവളോ ഒരാളുടെ ഉടമസ്ഥതയിൽപ്പെട്ടതല്ല, പിന്നെയോ ഒരു ദാനമാണ്.'[87] അത് 'മാതാപിതാക്കളുടെ ദാമ്പത്യ സ്നേഹത്തിന്റെ സവിശേഷമായ പ്രവൃത്തിയുടെ ഫലമാണ്.'[88] എന്നാൽ 'സൃഷ്ടിയുടെ ക്രമമനുസരിച്ച് സ്ത്രീയും പുരുഷനും തമ്മിലുള്ള ദാമ്പത്യസ്നേഹവും ജീവൻ പകരലും പരസ്പരം ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു (cf ഉത്പ 1:27-28). ഇങ്ങനെ സ്രഷ്ടാവ് സ്ത്രീയെയും പുരുഷനെയും തന്റെ സൃഷ്ടികർമ്മത്തിൽ പങ്കാളികളാക്കുന്നതോടൊപ്പം മാനുഷിക ജീവന്റെ പകർന്നു നല്കൽ വഴി മനുഷ്യവംശത്തിന്റെ ഭാവിയെ സംബന്ധിച്ച ഉത്തരവാദിത്വം അവരെ ഏല്പിച്ചുകൊണ്ട്. അവരെ തന്റെ സ്നേഹത്തിന്റെ ഉപകരണങ്ങളാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. '[89]

82. സിനഡു പിതാക്കന്മാർ ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവനയിൽ മാനുഷിക ജീവന്റെ പ്രത്യുത്പാദനം ഒരു വ്യക്തിയുടെയോ ദമ്പതിമാരിൽ 'ഒരാളുടെയോ തന്നിഷ്ടമനുസരിച്ചുള്ള പദ്ധതികളിൽ ഒന്നു മാത്രമാണെന്നുള്ള മനോഭാവം വളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നു'[90] ദമ്പതികളെ ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരെന്ന നിലയിൽ അവരുടെ ഐക്യത്തെ പൂർണവും സ്വരൈക്യമുള്ളതും ബോധപൂർവകവുമായ രീതിയിൽ, ജീവനെ പ്രത്യുത്പാദിപ്പിക്കാനുള്ള അവരുടെ കടമയോടുകൂടി, അനുഭവിക്കാൻ സഹായിക്കുക എന്നതാണ് സഭയുടെ പ്രബോധനദ്ദേശ്യം.

വാഴ്ത്തപ്പെട്ട പോൾ 6-ാമൻ മാർപാപ്പായുടെ ഹുമാനെ വീത്തേ എന്ന ചാക്രിക ലേഖനത്തിലെ സന്ദേശത്തിലേക്കു തിരിച്ചുപോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ജനന നിയന്ത്രണ മാർഗങ്ങളെ ധാർമ്മികമായി വിലയിരുത്തുമ്പോൾ വ്യക്തിയുടെ മഹത്വത്തെ ആദരിക്കണമെന്ന് അത് വ്യക്തമാക്കുന്നു... ദത്തെടുക്കൽ, മാതാപിതാക്കളെപ്പോലെ വളർത്തൽ എന്നിവയും വിവാഹജീവിതത്തിന്റെ സവിശേഷതയായിട്ടുള്ള ആ ഫലപൂർണതയെ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ കഴിവുള്ള കാര്യങ്ങളാണ്.'[91] 'വിവിധതരത്തിലുള്ള വൈകല്യങ്ങളുള്ള കുട്ടികളെ സ്വീകരിക്കുകയും വളർത്തുകയും അവരെ വാത്സല്യം കൊണ്ടു പൊതിയുകയും ചെയ്യുന്ന കുടുംബങ്ങളെ സഭ സവിശേഷമായ കൃതജ്ഞതയോടെ പിന്താങ്ങുന്നുണ്ട്.'[92]

83. ഇവിടെ അടിയന്തിരമായി ഒരു കാര്യം പ്രസ്താവിക്കണമെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. അതായത്, കുടുംബം ജീവനെ ഗർഭത്തിൽ ധരിക്കുകയും സംരക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ശ്രീകോവിലാണെങ്കിൽ അത് ജീവനെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നിടമാകുന്ന ഭയാനകമായ വൈരുധ്യമാണ്. തന്നിൽത്തന്നെ ഒരു ലക്ഷ്യമായിരിക്കുന്നതും മറ്റൊരു മനുഷ്യജീവിയുടെ 'സ്വത്ത്' ആയി ഒരിക്കലും കരുതപ്പെടാനാവാത്തതുമായ ഒരു ജീവനെ നശിപ്പിക്കാനുള്ള തീരുമാനമെടുക്കാൻ ആർക്കെങ്കിലും അവകാശമുണ്ടെന്നത് നീതീകരിക്കാനാവില്ല. അത്ര വലുതാണ് മനുഷ്യജീവന്റെ വില. അമ്മയുടെ ഗർഭപാത്രത്തിൽ വളരുന്ന നിഷ്കളങ്കനായ ശിശുവിന്റെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം അന്യാധീനപ്പെടുത്താവുന്നതല്ല. മനുഷ്യജീവനെ അതിന്റെ അവസാനത്തെ ഘട്ടം ഉൾപ്പെടെയുള്ള എല്ലാ ഘട്ടങ്ങളിലും കുടുംബം സംരക്ഷിക്കുന്നു. തത്ഫലമായി, 'മനസ്സാക്ഷിപ്രകാരം എതിർക്കാനുള്ള ധാർമ്മിക കടമയെക്കുറിച്ച് ആരോഗ്യപാലന കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ജോലി ചെയ്യുന്നവരെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. അതുപോലെ, പീഡന ചികിത്സയും കാരുണ്യവധവും കൂടാതെ സ്വാഭാവിക മരണത്തിനുള്ള അവകാശം ഊന്നിപ്പറയുക അത്യാവശ്യമാണെന്നു മാത്രമല്ല മരണശിക്ഷയെയും സഭ 'ദൃഢതയോടെ തള്ളിക്കളയുന്നു.'[93]

84. ഒരു കാര്യം കൂടി ഊന്നിപ്പറയാൻ സിനഡു പിതാക്കന്മാർ ആഗ്രഹിച്ചു. അതായത്, 'ഇന്നു കുടുംബങ്ങൾ നേരിടുന്ന മൗലിക വെല്ലുവിളികളിലൊന്ന് തീർച്ചയായും കുട്ടികളെ വളർത്തുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതാണ്. ഇന്നത്തെ സാംസ്ക്കാരിക യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളും മാധ്യമങ്ങളുടെ സുശക്തമായ സ്വാധീനവും ഇക്കാര്യം കൂടുതൽ പ്രയാസമുള്ളതും സങ്കീർണവും ആക്കിയിട്ടുണ്ട്.'[94] 'സഭ കുടുംബങ്ങളെ പിന്താങ്ങുന്നതിൽ വിലപ്പെട്ട ഒരു ധർമ്മം ഏറ്റെടുക്കുന്നുണ്ട്. ക്രൈസ്തവർ മുൻകൈ എടുത്ത് വിവിധ സമൂഹങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി ഇതു നടത്തുന്നുണ്ട്.'[95] അതേ സമയം ഒരു വസ്തുത വീണ്ടും പ്രസ്താവിക്കുക സുപ്രധാന കാര്യമാണെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. അതായത്, കുട്ടികളുടെ മുഴുവൻ വിദ്യാ

ഭ്യാസവും മാതാപിതാക്കളുടെ 'ഏറ്റവും ഗൗരവപൂർണമായ കടമയും അവരുടെ ഒരു പ്രാഥമികാവകാശവുമാണ്.'[96] അത് വെറും ഒരു ദൗത്യമോ ഭാരമോ അല്ല. പിന്നെയോ അത് അവരുടെ സർവ്വപ്രധാനവും അന്യാധീനപ്പെടുത്താനാവാത്തതുമായ അവകാശമാണ്. അതിനെ സംരക്ഷിക്കാൻ അവർ വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് അത് ഇല്ലാതാക്കാൻ ആർക്കും അവകാശമില്ല. മാതാപിതാക്കളെ അവരുടെ അവശ്യാവശ്യക ധർമ്മനിർവഹണത്തിൽ സഹായിച്ചുകൊണ്ട് രാഷ്ട്രം സഹായമെന്ന രീതിയിൽ വിദ്യാഭ്യാസ പരിപാടികൾ നടത്തുന്നു. മാതാപിതാക്കൾക്ക് തങ്ങളുടെ ബോധ്യങ്ങളനുസരിച്ച് തങ്ങളുടെ കുട്ടികൾക്കു നല്കാൻ ആഗഹിക്കുന്നതും അഭികാമ്യവും ഗുണമേന്മയുള്ളതുമായ തരത്തിലുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ അവകാശമുണ്ട്. സ്കൂളുകൾ മാതാപിതാക്കൾക്കു പകരം നില്ക്കുന്നവയല്ല. അവ പൂരകങ്ങളാണ്. 'വിദ്യാഭ്യാസപ്രക്രിയയിലെ മറ്റുള്ള എല്ലാ നടത്തിപ്പുകാരും മാതാപിതാക്കളുടെ പേരിൽ തങ്ങളുടെ ഉത്തരവാദിത്വം നിർവഹിക്കാൻ മാത്രമുള്ളവരാണ് എന്നത് ഒരു മൗലിക തത്ത്വമാണ് മാതാപിതാക്കളുടെ സമ്മതത്തോടെയും കുറേയെല്ലാം അവർ നല്കിയ അധികാരത്തിലും നിർവഹിക്കാൻ മാത്രമുള്ളവരാണ് അവർ.'[97] എന്നാലും കുടുംബവും സമൂഹവും തമ്മിലും, കുടുംബവും സ്കൂളും തമ്മിലും ഒരു വിടവ് ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. വിദ്യാഭ്യാസപരമായ ഉടമ്പടി ഇന്ന് തകർക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെ സമൂഹവും കുടുംബവും തമ്മിലുള്ള വിദ്യാഭ്യാസ ബന്ധം അപകടത്തിലായിരിക്കുന്നു.'[98]

85. സമുചിതമായ അജപാലനസംരംഭങ്ങൾ വഴി മാതാപിതാക്കളുടെ വിദ്യാഭ്യാസപരമായ ദൗത്യത്തിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിൽ സഹായിച്ചുകൊണ്ട് മാതാപിതാക്കളോടു സഹകരിക്കാൻ സഭ വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സഭ എപ്പോഴും ഇങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് അവർ അവരുടെ ധർമ്മത്തെ വിലമതിക്കാനും വിവാഹമെന്ന കൂദാശയുടെ സ്വീകരണം വഴി അവർ അവരുടെ കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ശുശ്രൂഷകരായിരിക്കുന്നുവെന്നു മനസ്സിലാക്കാനും സഹായിക്കുന്നതിനാണ് വിദ്യാഭ്യാസം നല്കികൊണ്ട് അവർ സഭയെ പടുത്തുയർത്തുകയും അങ്ങനെ ദൈവദത്തമായ വിളി അവർ സ്വീകരിക്കുകയു ചെയ്യുന്നു.[100]

കുടുംബവും സഭയും

86. 'സഭ ആന്തരിക സന്തോഷത്തോടും അഗാധമായ സമാശ്വാസത്തോടും കൂടി, സുവിശേഷ പ്രബോധനങ്ങളോടുള്ള വിശ്വസ്തതയിൽ നിലനില്ക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളെ നോക്കിക്കാണുകയും. അവരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും അവർ നല്കുന്ന സാക്ഷ്യത്തിനു നന്ദി പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്തെന്നാൽ അലംഘ്യവും ശാശ്വത വിശ്വസ്തതയുള്ളതുമെന്ന നിലയിലുള്ള വിവാഹത്തിന്റെ സൗന്ദര്യത്തിന് വിശ്വസനീയമായ രീതിയിൽ അവർ സാക്ഷ്യം നല്കുന്നു. 'ഗൃഹസഭയെന്നു വിളിക്കപ്പെടാവുന്ന' (ലൂമെൻ ജെൻസിയും, 11) കുടുംബത്തിൽ വ്യക്തികൾ കൂട്ടായ്മയുടെ സഭാത്മകമായ അനുഭവത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. അതാകട്ടെ കൃപാവരം വഴി പരിശുദ്ധ ത്രിത്വമെന്ന രഹസ്യത്തെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നു. 'ഇവിടെ ഒരുവൻ സഹനവും ജോലിയുടെ സന്തോഷവും സഹോദരസ്നേഹവും ആവർത്തിച്ചുള്ള ക്ഷമിക്കലും സർവോപരി പ്രാർത്ഥനയിലും ആത്മദാനത്തിലുമുള്ള ദൈവാരാധനയും പഠിക്കുന്നു' (കത്തോലിക്കാസഭയുടെ മതബോധനഗ്രന്ഥം, 1657).'[101]

87. ഗൃഹസഭകളുടെയെല്ലാം ജീവിതംകൊണ്ട് നിരന്തരം പരിപോഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന കുടുംബങ്ങളുടെ കുടുംബമാണ് സഭ. 'വിവാഹ കൂദാശയുടെ ശക്തിയിൽ ഓരോ കുടുംബവും, ഫലത്തിൽ, സഭയ്ക്കുള്ള ഒരു നന്മയായിത്തീരുന്നു. ഈ വീക്ഷണപ്രകാരം, കുടുംബവും സഭയും തമ്മിലുള്ള പരസ്പര പ്രവർത്തനത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്ത സഭയ്ക്ക് നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ അമൂല്യദാനമാണെന്നു ബോധ്യപ്പെടും. സഭ കുടുംബത്തിനു നന്മയാണ്, കുടുംബം സഭയ്ക്കും. വിവാഹ കൂദാശയിൽ കർത്താവു നല്കുന്ന ദാനത്തിന്റെ സംരക്ഷണം വ്യക്തിഗത കുടുംബങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചു മാത്രമല്ല മുഴുവൻ ക്രൈസ്തവസമൂഹത്തെ സംബന്ധിച്ചും ഒരു ശ്രദ്ധാവിഷയമാണ്.'[102]

88. കുടുംബങ്ങളിലെ സ്നേഹാനുഭവം സഭയുടെ ജീവിതത്തിനുള്ള ശക്തിയുടെ ശാശ്വത ഉറവിടമാണ്. ഈ സ്നേഹത്തെ വളർത്താനും ആഴപ്പെടുത്താനുമുള്ള സ്ഥിരാഹ്വാനമാണ് 'ഏകോപനസ്വഭാവമുള്ള വിവാഹത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. സ്നേഹത്തിലുള്ള അവരുടെ ഐക്യത്തിലൂടെ ദമ്പതികൾ മാതൃത്വത്തിന്റെയും പിതൃത്വത്തിന്റെയും സൗന്ദര്യം അനുഭവിക്കുകയും. പദ്ധതികളും, പരീക്ഷകളും പ്രതീക്ഷകളും താത്പര്യങ്ങളും പങ്കുവയ്ക്കുകയും പരസ്പരം ശ്രദ്ധിക്കാനും പരസ്പരം ക്ഷമിക്കാനും അവർ പഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സ്നേഹത്തിൽ അവർ തങ്ങളുടെ സന്തോഷപൂർണമായ നിമിഷങ്ങളെ ആഘോഷിക്കുകയും. ഒന്നിച്ച് ജീവിതമാർഗത്തിലുള്ള പ്രയാസങ്ങളിൽ പരസ്പരം പിന്താങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു... പരസ്പരം നല്കുന്നതും ഔദാര്യപൂർവകമായ ദാനത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം, ജനിക്കുന്ന ഒരു ജീവനിൽ നിന്നു വരുന്ന സന്തോഷം, ശിശുക്കൾ മുതൽ വൃദ്ധർവരെയുള്ള കുടുംബാംഗങ്ങളിലൂടെയെല്ലാം കിട്ടുന്ന സ്നേഹപൂർണമായ ശുശ്രൂഷ ഇവയെല്ലാം മറ്റു ചില ഫലങ്ങൾ മാത്രമാണ്. സഭയ്ക്കും സമൂഹത്തിനു മുഴുവനും അനന്യവും പകരം വയ്ക്കാനാവാത്തതുമായ കുടുംബത്തിന്റെ വിളിയോടു'[103] ആ ഫലങ്ങൾ പ്രത്യുത്തരിക്കുന്നു.